

ÚSTAV VÝCHODOEVROPSKÝCH STUDIÍ FF UK PRAHA

SLOVANSKÉ LITERATURY

TEZE DISERTAČNÍ PRÁCE

Specifika ruské fenomenologie a její význam pro
interpretaci literárního textu

(THE SPECIFICS OF A RUSSIAN PHENOMENOLOGY AND ITS RELEVANCE FOR LITERARY
STUDIES)

PROF. PHDR. VLADIMÍR SVATOŇ, CSc.

ŠKOLITEL

MGR. PETR ŠIMÁK
AUTOR PRÁCE

2016

Struktura práce

1. ÚVOD

2. SPECIFIKA FENOMENOLOGICKÉ INTERPRETACE

2.1. Co fenomenologie není

2.2. Úvod k základním pojmům

2.3. Protipřirozený postoj a reflexe

2.3.1. Pozitivismus a objektivismus

3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1. Německá fenomenologie

3.1.1. Edmund Husserl

3.1.2. Martin Heidegger

3.1.3. H.-G. Gadamer

3.1.4. Wolfgang Iser

3.2. Frankofonní prostředí

3.2.1. Paul Ricoeur

3.2.2. Ženevská fenomenologická škola

3.3. Polská fenomenologie - Roman Ingarden

3.3.1. *Minulost a budoucnost Ingardenova myšlení*

3.4. Stopy fenomenologického myšlení v české literární vědě

3.4.1. Tradice pražského strukturalismu

3.4.2. Jan Mukařovský

3.4.3. Dmytro Čyževskij

3.4.4. Milan Jankovič

3.4.5. Miroslav Červenka

3.4.6. Přemysl Blažíček

3.4.7. Zdeněk Mathauser

4. RUSKÁ FENOMENOLOGIE

4.1. Kroužek *Ars Magna*

4.1.1. Maxim Maximovič Kenigsberg

4.1.2. Gustav Gustavovič Špet

4.1.3. Nikolaj I. Žinkin

4.1.4. Nikolaj Nikolajevič Volkov

4.1.5. Alexandr Sergejevič Achmanov

4.2. N. O. Losskij

4.3. Alexej Fjodorovič Losev

4.3.1. Filosofie jména

4.3.2. Umělecký postoj

- 4.3.3. Styl
- 4.3.4. Metoda

4.4. Michail Bachtin

4.5. Boris Michailovič Engelgardt

4.6. Jakov Emanuelovič Golosovker

4.7. Vladimir V. Bibichin

4.8. Závěr

5. FENOMENOLOGICKÁ INTERPRETACE

5.1. Základní pojmy

- 5.1.1. Předmětnost
- 5.1.2. Situovanost
- 5.1.3. Čas ve světě textu

5.2. Příklad interpretace

- 5.2.1. Povídky Jana Čepa
- 5.2.2. Kopce jako bílí sloni
- 5.2.4. OBERIU
- 5.2.5. Povídky Varlana Šalamova

6. ZÁVĚR

BIBLIOGRAFIE

PŘÍLOHY

Teze disertační práce

Disertační práce doznala oproti předchozí verzi zásadních změn ve svém stylu svého výkladu a zaměření. Reagoval jsem těmito změnami na všechny připomínky, které vyvstaly z posudků oponentů a rovněž v průběhu diskuze při samotné obhajobě. Rozšířeny byly výkladové kapitoly věnované hlavním termínům fenomenologické interpretace tak, aby z nich bylo lépe patrné, o co vlastně tento typ interpretace usiluje, zároveň v některých částech byly tyto výkladové kapitoly zeštíhleny za účelem zvýraznění základní intence výkladu. Bylo rovněž dovysvětleno, proč není fenomenologie psychologickou disciplínou. Beze zbytku byly z práce odstraněny všechny poukazy na styl psaní literárních historiků a kritika literární vědy jako celku. Zůstalo pouze u dílčího srovnání přístupů literární historie, strukturalismu a fenomenologie, na místech, kde to výklad věcně umožňoval. Zároveň je práce jako celek soustředěnější, než tomu bylo u verze předchozí, zaměřena na hlavní téma práce: specifika ruské fenomenologie, zvláště se zaměřením na využití postulatů ruských myslitelů pro interpretaci literárního textu.

Oproti předchozí verzi práce byly podstatně rozpracovány výstupy německé rusistiky směrem k ruské fenomenologii. Zabýval jsem se především teoretickými studii a monografiemi H. Schmid, A. Hansen-Löve, A. Haardta, E. Holensteina ad. Rozšířeny byly rovněž sekundární prameny z rusky psaných studií pojednávajících o historickém kontextu ruské fenomenologie a rovněž byly rozšířeny sekundární prameny z anglofonní rusistiky. Byly vypracovány dvě samostatné interpretační kapitoly se zaměřením na praktické předvedení využití termínů předmětnost a situovanost při interpretaci literárního textu. Materiálem interpretace se v těchto dvou kapitolách stala tvorba umělecké skupiny Oberiu a tvorba Varlama Šalamova.

Práce je rozčleněna do čtyř hlavních částí. První se soustředí na vymezení předmětu našeho bádání, definování základních pojmů, jejich vzájemných vztahů a vymezení pozice fenomenologické literární vědy v současném literárněvědném diskursu. Přístup fenomenologické literární vědy k interpretaci literárního textu bude konfrontován s „tradičními“ disciplínami literární vědy, zejména literární historií a poetikou. Tato část je rovněž zaměřena na teoretická východiska celé disciplíny, a to především skrze filosofické texty, které mají přímý vztah k literární vědě.

Ve druhé části se zaměřujeme na stopu fenomenologické filosofie v evropském kontextu literární vědy, včetně české. Ukazujeme v ní, že česká literární věda se fenomenologií významně inspirovala již ve 30. a 40. v myšlení pražského strukturalismu, ale především v jeho tzv. druhé generaci. Naším záměrem není mapování nebo úplný popis této tradice v českém prostředí. Účelem tohoto exkurzu je nalézt body, v nichž lze na pražský strukturalismus produktivně navázat, prohloubit a snad i doplnit jeho myšlení. V závěru se chceme prakticky vykonat v procesu interpretace to, co zůstalo ve strukturalistické teorii jen příslibem.

Třetí část je z hlediska původního zaměření naší práce podstatná: zabývá se myšlením ruských filosofů, kteří inspirováni fenomenologií rozvíjeli v sovětském Rusku metody literární vědy. Tato část nabízí důkladnější mapování fenomenologického

myšlení o literatuře v Rusku. Toto téma, dobře vymezené vnějšími kritérii jednoho jazykového prostoru, bylo dosud popisováno pouze okrajově a i z toho důvodu je vhodné věnovat mu více deskriptivního úsilí. Jak se však ukazuje, ruská fenomenologie se nemůže stát hlavním tématem celé práce. Popsat specifika ruské fenomenologie nejprve předpokládá ujasnit si vlastní problematiku vztahu literární vědy a fenomenologické filosofie. Tento nesnadný úkol si zaslouží důkladnou pozornost, jelikož bez něho by specifická ruského myšlení na tomto poli nemohla plasticky vystoupit. Ruské myšlení o jazyce a literatuře spadá do širšího kontextu filosoficko-filologické problematiky a nemůže být analyzováno separátně. Naopak před čtenářem této práce musí nejprve pokud možno jasně vyvstat problematika fenomenologického postoje k literárnímu textu a jeho interpretaci. Z toho důvodu je kapitola věnovaná ruské fenomenologii zařazena až za kapitoly obecnějšího charakteru.

Toto základní rozvržení završuje část poslední, interpretační, v níž na interpretacích původních literárních textů ukážeme, jak může fenomenologická interpretace prohloubit tradiční kategorie literární vědy. Poslední část konfrontuje na základě interpretace konkrétních literárních textů fenomenologický přístup ke světu textu s „tradičními“, literárněhistorickými a poetologickými přístupy. Naším záměrem je ukázat čtenáři specifickou fenomenologickou přístup k literárnímu textu a poukázat na možnosti našeho přístupu v prohloubení interpretace literárních textů oproti zavedeným metodologiím.

Uvědomujeme si nebezpečí teoretické šíře našeho záběru, který vytyčujeme už názvem celé práce. Fenomenologická inspirace v literární vědě nebude pojednána ve svém celku, ani historicky sledována. Práce vytyčuje některé základní problémy metodologie literární vědy a odhalením jejich kořenů obohacuje interpretační možnosti této disciplíny. Práce si nedává za cíl ustanovit vlastní ucelenou koncepci, zevrubně analyzovat koncepce jednotlivých myslitelů nebo jednotlivé pojmy fenomenologické filosofie.

Ideálem by byla práce, která nečerpá svou energii z popisu již daných objektů ustanovených vědou, formálního variování logických zákonů či akademického komparování různých metodologií, ale z cesty k nahlédnutí samodanosti věcí ve světě literárního textu. Naplnění tohoto ideálu omezuje nutnost představit hlavní teoretická východiska fenomenologické literární vědy a poukázat na specifickou fenomenologii ruské. Cílem však není komparace diskurzů, ale aplikace fenomenologické metody, která předpokládá především zamyšlení nad samozřejmostí vědeckého myšlení, tradičních způsobů kumulace vědeckých výsledků a rozkrývání sedimentů neuvědomělých předpokladů a apriorních postojů, které interpretaci textu komplikují či znemožňují.

Fenomenologická interpretace se zaměřuje na zjevnost světa textu, kterou literární historie a většina disciplín literární vědy vytlačuje na okraj jako ryze subjektivní či nepodstatnou. Společným jmenovatelem těchto otázek je událostní charakter textu. Text je pro interpreta událostí, neboť svět textu zjevuje novým a nevšedním způsobem čtenářův každodenní svět. Událostní potenciál textu zakládá možnost nabýt skrze text nové zkušenosti se světem. „Úplnou událostí není pouze to,

že se někdo ujímá slova a oslovuje partnera, nýbrž i jeho snaha přivést k řeči novou zkušenost a sdílet ji s druhým. Horizontem této zkušenosti je svět“ (Ricoeur 2000, 122). Interpretace textu nemůže tento událostní charakter přehlížet, neboť právě v něm se setkáváme s textem jakožto singularitou. Tato singularita světa textu je základem pro všechny další generalizující procesy literární vědy a povaha její zjevnosti nemůže být přehlížena, naopak se musí stát základem smysluplného vypovídání v procesu postupného zobecňování, třídění a dalších výkonů, které vytvářejí z textů objektivizovaná a opakovatelná fakta. Literární věda tak obvykle pro výpověď o literárních textech užívá generalizovaných pojmových nástrojů, které slouží k jejich objektivizovanému popisu. Tato metoda v podstatě poskytuje literární vědě status vědy.

Metoda objektivizace jednotlivin je bezesporu uplatnitelná v přírodních vědách, kde se spíše než jedinečnými individuálními vlastnostmi předmětu věda zabývá kategorizací předmětné rozmanitosti a popisem předmětu na základě stanovených kritérií a termínů. V naší práci se budeme snažit ukázat, že fenomenologická interpretace nesměruje k zachycení jakéhosi *dojmu*, ale *struktury*. Struktura je obsažena v samotném pojmu smyslu, který je artikulován rozumějším výkladem. Struktura zkušenosti je dána strukturou světa textu, určitou jeho *situovaností*. Situovanost je klíčovým pojmem pro vykázání struktury zkušenosti, kterou s určitým textem může čtenář zažít. Situovanost je smysluplný celek, jehož strukturu a povahu určují *předmětnosti*, které se v něm zjevují.

Leckoho může překvapit, že pokud mluvíme o fenomenologickém přístupu k literárnímu textu, mluvíme o struktuře. Fenomenologický přístup považujeme za ve svém jádru strukturalistický. Strukturalismus není ideologie, a ač se o to myslitelé rétorických gest pokoušejí, nemůže být dost dobře překonán: jeho jádrem je ukázat rozumění věci z ní samé. Strukturalismus je živen touhou nezastírat si vnímání věci skrytými předsudky, ideologiemi a předem hotovými stanovisky. Strukturalismus zdobí zájem o věc, usiluje o popsání její struktury, ač jeho interes ke konstitutivním aktům vědomí je značně omezen. Fenomenologická filosofie stejně jako strukturalismus neusiluje o subjektivní popis našeho psychického stavu v průběhu čtení, ale o uchopení fenomenální struktury smyslu, již dílo rozvrhuje naše vědomí. Odpovědná interpretace smyslu je vždy analýzou struktury smyslu, která je artikulována rozumějším výkladem: „Pojem smyslu *obsahuje formální strukturu nutně patřící k tomu, co je artikulováno rozumějším výkladem*. Smysl je před-se-vzetím, před-vídáním a před-pojetím strukturované to, do čeho se rozvrh rozvrhuje a z čeho je srozumitelné něco jako něco“ (Heidegger 1996, 179).

Po tomto zde pouze hrubě načrtnutém teoretickém úvodu se výklad přesunuje ke kapitolám, které stopují fenomenologickou interpretaci v myšlení pražského strukturalismu a ruské filosofie ve 20. století. Té je ve výkladu věnována systematická pozornost. Fenomenologie byla od svého založení Edmundem Husserlem široce recipována nejen v Evropě, ale také v Rusku. Řada ruských myslitelů již v desátých a dvacátých letech 20. století seznamovala místní filosofické prostředí s Husserlovou fenomenologií, případně se snažila na ni produktivně navázat. Ruská filosofie byla od přelomu století ovlivněna především náboženským mysticismem V. S. Solovjeva. Jeho

mystický racionalismus, snažící se znovu nahlédnout podstatu křesťanské víry v příběhu Bohočlověka (Ježíše Krista) bez pomoci tradičních, zavedených konfesionálních výkladů, připravoval půdu k přijetí Husserlovy fenomenologie. Toto hodnocení podporuje především Solovjevem proklamovaná snaha vzdát se veškeré metafyziky jako překážky pro vidění skutečné podstaty náboženství a náboženského zážitku. Zároveň však promýšlení vyšší transcendentní instance (Boha, Všejednoty, Absolutna) provázené redukcí psychologického bytí ukotveného v časoprostoru napomohlo ruskému myšlení, aby pochopení transcendentálně-fenomenologických redukcí bylo pro ni přístupnější (Čubarov 1997, 8).

Tato snaha o původní nahlédnutí života a prožívání v jeho čistotě, originalitě, bez pomoci tradičních výkladů, byla v Rusku, zemi tuhého samoděržaví a striktního, konzervativního výkladu náboženství pravoslavnou církví, klíčovou ideou. Vzpomeneme-li romány Dostojevského, Tolstého, Gončarova, poezii Pasternakovu, ruských akméistů, futuristů a avantgardy, setkáme se stále s opakovaným požadavkem nového vidění světa, vidění čistého, tradicí nezatiženého a svobodného. Zdeněk Mathauser ukazuje, že jedním ze základních rysů klasické ruské literatury a kultury je motiv očisty, a to jak ve smyslu mravním (možnost začít nový život), tak ve smyslu snahy nazřít věci v jejich originalitě, bez nánosu tradičních výkladů. Soudí proto, že „ruská kultura nemohla projít bez zájmu kolem fenomenologické varianty myšlenkového oproštění a katarze“ (Mathauser 2006, 57).

Snad i toto ruské duchovní prostředí prvních desetiletí 20. století, které jsme zde jen v hrubých obrysech nastínili, bylo příčinou toho, že spisy E. Husserla vycházející po německých vydáních záhy také v ruských překladech (*Logische Untersuchungen* vycházejí rusky 1909, *Philosophie als strenge Wissenschaft* potom 1911). Bezprostřednost dopadu Husserlova učení na ruskou filosofii dosvědčuje i práce G. G. Špeta *Явление и смысл. Феноменология как основная наука и ее проблемы*, která byla publikována v Moskvě roku 1914.

V kompendiích pojednávajících o dějinách ruské filosofie narážíme na řadu jmen ruských filosofů, u nichž je uváděna inspirace fenomenologií, nicméně po zevrubném prozkoumání jejich filosofických textů zjistíme, že jejich myšlení se s fenomenologií souvisejí jen velmi okrajově. Snažíme se ve svém výkladu rovněž vyložit ty oblasti ruského myšlení ve 20. století, které jsou obvykle spojovány s fenomenologickým myšlením. Ukážeme, že ačkoli mají s fenomenologií řadu společných témat, jejich řešení je od fenomenologie namnoze odlišné. Jedná se především o ruský náboženský racionalismus, ruský existencialismus a nakonec o výklad vztahu ruského formalismu a fenomenologie. Nakonec zjistíme, že chceme-li se dobrat odpovědi na otázku, jaká je povaha fenomenologie pěstované v ruském jazykovém prostředí (do této oblasti totiž nespádají jen ruští myslitelé, ale rovněž ruští emigranti a myslitelé ze zemí bývalého Sovětského svazu), zůstane nám poměrně omezený počet jmen. V dalším výkladu se zaměříme pouze na myslitele, jejichž práce dle našeho vlastního názoru nesou zřetelnou stopu fenomenologické metody. Jména těchto vybraných myslitelů obsahuje struktura práce, uvedená v úvodu těchto tezí.

Zaměříme se na pozoruhodný vývoj ruské fenomenologie, která namnoze v rozvoji hermeneutických témat předběhla vývoj fenomenologie na Západě. Všimáme

si řady srovnání, které mezi Východem a Západem ve fenomenologii podniká sekundární literatura. Alexandr Haardt si například na porovnání Ingardenovy a Špetovy interpretační metody všimá podstatného rozměru: oba myslitelé směřují k popsání esenciální struktury literárního textu, která může být popsitelná bez reference ke čtenářově zkušenosti. Čtenářova zkušenost může být v průběhu interpretace popsána, ale pouze bezprostřední referencí ke struktuře textu. Z tohoto rozvržení vyrůstá rovněž fenomenologická recepční analýza, která není nikdy zaměřena k čtenářově psychickému rozpoložení, ale je zaměřena na čtenářovy intencionální akty směrem k objektům zobrazovaným textem (Haardt 1991, 26).

Jejím základním rysem je dle našeho názoru směřování k sociálnímu ukotvení významu a smyslu a následně příklon k hermeneutickým otázkám dialogičnosti významu a k dialektice. V hlavních motivech filosofie ústředních postav ruského myšlení inspirovaných fenomenologickou metodou můžeme spatřit směřování k sociálnímu vymezení významu, ať už se to týká Losevovy dialektiky, Špetovy hermeneutiky či Bachtinovy dialogičnosti v románu.

Obecně můžeme říci, že ruští fenomenologové jsou nedůvěřiví k tradičním způsobům zkoumání literárních textů. Nepřiklání se ani k literárněhistorickým metodám bádání, ale ani k formalistickým analýzám. Pokoušejí se místo toho myslet smysl textu a ptají se po podmínkách jeho interpretace v rámci literárního textu. Pro ruskou fenomenologii je velmi přitažlivý a do jisté míry i zakládající Potěbnův koncept vnitřní formy slova. Můžeme říci, že každý ruský filolog, zabývající se filosofií jazyka a smyslem řeči, tento koncept v různé míře reflektoval. Vnitřní forma slova je pro fenomenology přitažlivá tím, že se jedná o pocitovou, subjektivní a moderními vědami vytěšňovanou složku významu slova, která však vrací do literární vědy pojmy jako zkušenost nebo atmosféra. Absence těchto pojmů byla v Rusku reflektována stejně bolestně jako ve filosofii západní. Vnitřní forma slova akcentuje skutečnost, že význam slova není statický, ale prapůvodně vzniká v prvotním kontaktu rozumějícího subjektu a bytí. Vnitřní forma slova upozorňuje, že pod krustou objektivních významů slov probíhá proces rozumění, v němž se objektivní význam slova teprve postupně ustaluje.

Naše analýza ruské fenomenologie rovněž narazila na jeden výsostný fenomenologický problém, který v této práci označujeme jako fenomenologická kritika pojmů. Ukazuje se, že ruští myslitelé nezávisle na západní filosofii promýšleli důsledky toho, že slovo stejně jako vědecký termín je sedimentovaným a ustáleným výrazem významového dění, z něhož „slovníkový význam“ slova povstává. Minimálně u třech myslitelů narážíme na zajímavé koncepty reflektující skutečnost, že při interpretaci jsme v podstatné míře závislí na znovuzahlédnutí původní zkušenosti, která dává vědeckým termínům jejich skutečný smysl. Že je postupné ustalování smyslu slova pro ruskou fenomenologii významným tématem dosvědčuje Losevův „*подвижной покой*“, Golosovkerova „*мечущаясь необходимость*“ a Špetův koncept „*колебание смысла*“.

Ruští filologové, o nichž zde pojednáváme, sdílí nedůvěru k tomu, že by se interpretace textu měla odehrávat v intencích předem stanovených nástrojů. Proto kriticky prověřují možnost analýzy textu pomocí nástrojů lingvistiky a kloní se k názoru, že tyto nástroje nemohou zachytit celostní významovou strukturu slova.

Lingvistika dle názoru mnohých ruských filologů (nejsoustavněji se tomuto problému věnovali autoři z okruhu Ars Magna, dále B. Engelhardt a M. Bachtin) pracuje se slovem jako se statickou významovou jednotkou, což pro interpretaci textu není vhodný postoj k jazyku. Ruští fenomenologové jsou skeptičtí k tomu, že by nástroje lingvistiky mohly hovořit o smyslu slova v jeho pravé podstatě, neboť nejsou schopny analyzovat proces rozumění na poli vnímajícího subjektu.

Dalším výrazným motivem ruské fenomenologie, který se nachází v myšlení všech myslitelů tohoto proudu, je zaměření na komunikační funkci jazyka. V této funkci, zdůrazňované v Jakobsonových statích, vidí možnost zkoumat jazyk nikoli jako systém, ale jako energii, která je neodmyslitelná od vnímajícího vědomí a světa, k němuž je intencionálně zaměřen. Jazyk a text nachází dle mínění ruských myslitelů své vlastní naplnění teprve v komunikovatelnosti sdílené věci, která není jen objektivním předmětem vnějšího světa, ale ani subjektivní představou nacházející se ve své plnosti ve vědomí, ale je něčím sdílitelným a sdělitelným. Tento důraz dává ruské fenomenologii sociální rys a přiklání ji výrazně k hermeneutickému proudu a asubjektivní fenomenologii Husserlových nástupců a kritiků. Toto zdůraznění „sociálnosti“ smyslu je patrné již v první rusky psané práci o fenomenologii z pera G. G. Špeta.

Všichni myslitelé pojednávání v této práci jsou sociálně orientovaní a odklánějí se od Husserlova transcendentalismu. Zajímavý názor na sociální orientovanost ruské fenomenologie, kterou pozorujeme nejen u Špeta, ale u celého okruhu spřízněných autorů, předkládá Igor Čubarov: dvacátá a třicátá léta byla v sovětském Rusku natolik nasycena marxistickým myšlením, že promyšlení skutečnosti jako ryze sociální, nesubjektivní nešlo uniknout (Čubarov 2012, 9). Špetovu „socializaci“ fenomenologie tedy nemusíme považovat pouze za přirozené domýšlení základních fenomenologických postulátů směrem k hermeneutice, ale musíme vzít v úvahu i dobové myšlenkové prostředí, které Špeta a další fenomenology formovalo. Tento specificky výrazný rys ruské fenomenologie přičítáme rovněž tomu, že ruští filosofové, kteří získali vzdělání na Západě, se radikálně odkláněli od ruské filosofické tradice, založené na náboženském transcendentalismu, mysticismu, metafyzice a dalších apriorních či racionálně nenahlédnutelných konstrukcích. Tento příchod západního kritického myšlení do ruského prostředí rozhýbal statické spekulativní metafyzické systémy ruské filosofie.

V celé práci rovněž jaksí mimochodem sledujeme, že originální přístup ruské fenomenologie nemohl být kvůli nepříznivým historickým okolnostem hlouběji rozpracován. Spolu s metodou ruských myslitelů inspirovaných fenomenologií zpřítomňujeme i mimořádně nepříznivé podmínky pro jejich bádání, kterým je jejich sovětská vlast záměrně vystavila. Režim připravil těžký osud všem ruským myslitelům, o kterých v této práci mluvíme. Hlavní propagátor fenomenologie a hermeneutiky v Rusku G. G. Špet byl zastřelen ve vyhnanství v Tomsku, stejně jako blízký Bachtinův spolupracovník P. N. Medveděv. Další myslitel z Bachtinova kroužku, V. N. Vološinov, zemřel v důsledku stalinských represí, sám Bachtin strávil desítky svých nejproduktivnějších let ve vyhnanství. Šťastnější buďto přežili pracovní lágry (A. Losev, J. Golosovker, V. Šalamov), byli odesláni do vyhnanství (M. Bachtin, J. Trubeckij), donuceni k emigraci (N. Losskij, N. A. Berd'ajev, S. Frank, Lev Šestov),

vytlačeni na okraj intelektuálního světa (například architekt A. Ciros od čtyřicátých let učil matematiku na základní škole v Buzuluku), nebo se začali zabývat jinou disciplínou, která jim umožnila působit nadále v socialistickém akademickém světě (N. I. Žinkin se tak zabýval psychologií, A. Achmanov historií antické filosofie, N. N. Volkov malbou 19. století a A. F. Losev dějinami umění).

Výběr z bibliografie

- Achmanov, A., 2000. Интеллектуальная интуиция и эстетическое созерцание. In: I. M. Čubarov, ed. Антология феноменологической философии в России 2. Москва: Голос, s. 69–91.
- Ajvaz, M., 2010. Co je poetičnost?. *Svět literatury*, č. 41, s. 7–29.
- Ajvaz, M., 2012. *Cesta k pramenům smyslu. Genetická fenomenologie Edmunda Husserla*. Praha: Filosofia.
- Alpatov, V. M., 2005. *Волошинов, Бахтин и лингвистика*. Москва: Языки славянских культур.
- Anz, H., 1979. *Die Bedeutung poetischer Rede*. München: Wilhelm Fing Verlag.
- Babuškin, V. U., 1985. *Феноменологическая философия науки: критический анализ*. Москва: Наука.
- Bachelard, G., 2009. *Poetika prostoru*. Přel. J. Hrdlička. Praha: Malvern.
- Bachtin, M., 1980. *Román jako dialog*. Přel. D. Hodrová. Praha: Odeon.
- Bachtin, M., 1986. *Marxismus, freudismus a filozofia jazyka*. Přel. L. Holata, F. Novosad. Bratislava: Pravda.
- Bachtin, M., 1986b. *Speech Genres and Other Late Essays*. Přel. V. W. McGee. Austin: University of Texas Press.
- Bachtin, M., 1996. *Собрание сочинений 5*. L. A. Gogotišvili, ed. Москва: Русские словари.
- Bachtin, M., 2000. *Фрейдизм. Формальный метод в литературоведении. Марксизм и философия языка. Статьи*. Москва: Лабиринт.
- Barbaras, R., 1998. *Druhý*. Přel. J. Fulka. Praha: Filosofia.
- Barbaras, R., 2002. *Vnímání*. Přel. J. Fulka. Praha: Filosofia.
- Baudrillard, 2007. Realita překonává hyperrealismus. Přel. O. Parus [= O. Sýkora]. *Aluze*, č. 1, s. 73–76.
- Bem, A. L., 2007. *Достоевский, гениальный читатель*. In: A. L. Bem, ed. *O Dostojevskom*. Moskva: Russkij put'.
- Bernard-Donals, M. F., 1994. *Mikhail Bakhtin between Phenomenology and Marxism*. Cambridge: Cambridge Press.
- Bernet, R., 2004. *Úvod do myšlení Edmunda Husserla*. Přel. P. Urban. Praha: OIKOYMENH.
- Bibichin, V. V., 2001. *Слово и событие*. Москва: Едиториал УРСС.
- Bibichin, V. V., 2002. *Языки философии*. Москва: Языки славянской культуры.
- Bibichin, V. V., 2008. *Внутренняя форма слова*. Москва: Наука.
- Bibichin, V. V., 2009. *Грамматика поэзии*. СПб: Издательство Ивана Лимбаха.

- Brandist, C., 2002. *The Bakhtin Circle. Philosophy, Culture and Politics*. London: Pluto Press.
- Bultmann, R., 1952. Das Problem der Hermeneutik. In: R. Bultmann. *Glabeun und Verstehen*. Tübingen. Bd. II., s. 211–235.
- Bultmann, R., 1995. *Ježíš Kristus a mytologie*. Přel. I. Tretera. Praha: OIKOYMENH.
- Čubarov, I. M., 1997. *Антология феноменологической философии в России 1*. Москва: Голос.
- Čubarov, I. M., 1998. Московская феноменологическая школа ‚Квартет‘. Логос, 1998, č. 1, nestránkováno.
- Čubarov, I. M., 2000. *Антология феноменологической философии в России 2*. Москва: Голос.
- Čubarov, I. M., 2010. Проблема Я в герменевтической философии Густава Шпета. In: T. G. Šcedrina, ed. *Густав Шпет и его философское наследие*. Москва: РОССПЕН.
- Čubarov, I. M., 2012. Освобожденная вещь vs овеществленное сознание. Взаимодействие понятий «остранение» (verfremdung) и «отчуждение» (entfremdung) в русском авангарде. *EINAI*, č. 2, s. 5–22.
- Čyževskij, D., 1938. K Máchovu světovému názoru. In: J. Mukařovský, ed. *Torzo a tajemství Máchova díla*. Praha: F. Borový, s. 111–180.
- Davis, M., 1999. *The Poetry of Philosophy: On Aristotle's Poetics*. South Bend: St. Augustine's Press.
- Derrida, J., 1993. *Texty k dekonstrukci*. Přel. M. Petříček. Bratislava: Archa.
- Derrida, J., 1996. Remarks on Deconstruction and Pragmatism. In: Ch. Mouffe, ed. *Deconstruction and Pragmatism*. London/New York: Routledge/Chapman & Hall, s. 76–99.
- Derrida, J., 2003. *Tradice vědy a skrývání smyslu*. Přel. M. Pokorný. Praha: OIKOYMENH.
- Dewey, J., 1958. *Art as Experience*. New York: Allen and Unwin.
- Dreyfus, H., 1995. *Being-in-the-World*. Cambridge: MIT Press.
- Engelgardt, B. M., 1924. *Александр Николаевич Веселовский*. Петроград: Колос.
- Engelgardt, B. M., 1927. *Формальный метод в истории литературы*. Ленинград: Akademia.
- Engelgardt, B. M., 2005. *Феноменология и теория словесности*. Москва: НЛО.
- Fink, E., 1992. *Oáza štěstí*. Přel. V. Koubová. Praha: Mladá fronta.
- Gadamer, H.-G., 1993. Příklad tragična. Překl. neuveden. In: M. Petříček, ed. *Myšlení o divadle 2*. Praha: Herrmann & synové, s. 9–18.
- Gadamer, H.-G., 1999. *Člověk a řeč*. Přel. J. Sokol. Praha: OIKOYMENH.
- Gadamer, H.-G., 2010. *Pravda a metoda*. Přel. D. Mik. Praha: Triáda.
- Gadamer, H.-G., 1957/2012. Co je pravda?. In: H.-G. Gadamer. *Pravda a metoda 2*. Přel. D. Mik. Praha: Triáda, s. 45–54.
- Gadamer, H.-G., 1970/2012. Řeč a rozumění. In: H.-G. Gadamer. *Pravda a metoda 2*. Přel. D. Mik. Praha: Triáda, s. 157–169.

- Gadamer, H.-G., 1973/2012. Kdo jsem. Hans-Georg Gadamer. In: H.-G. Gadamer. *Pravda a metoda 2*. Přel. D. Mik. Praha: Triáda, s. 402–428.
- Gadamer, H.-G., 2003. *Aktualita krásného*. Přel. D. Filip. Praha: Triáda.
- Garrison, J., 1986. *Husserl, Galileo and Process of Idealization*. Dordrecht: Kluwer.
- Gasparov, M. L., 1984. *Очерк истории русского стиха*. Москва: Наука.
- Gogotišvili, L. A., 2009. Радикальное ядро Философии имени А. Ф. Лосева. In: Лосеф, А. Ф. *Философия имени*, Москва: Академический проект, s. 5–28.
- Golosovker, J. E., 1987. *Логика мифа*. Москва: Наука.
- Golosovker, J. E., 2010. *Избраное. Логика мифа*. СПб: Центр гуманитарных инициатив.
- Greimas, A. J., 1983. *Structural Semantics: An Attempt at a Method*. Lincoln: University of Nebraska Press.
- Grondin, J., 1997. *Úvod do hermeneutiky*. Přel. B. Horyna. Praha: OIKOYMENH.
- Grygar, F., 2005. *Kritika založení galileovské vědy v Husserlově „Krizi evropských věd a a transcendentální fenomenologii*. Červený Kostelec: Pavel Mervart.
- Haardt, A., 1991. Gustav Špet's *Aesthetic fragments* and Roman Ingarden's literary theory: two design for a phenomenological aesthetics. *Wiener Slawistischer Almanach*, č. 27, s. 17–31.
- Haardt, A., 1993. *Husserl in Russland*. München: Wilhelm Fink Verlag.
- Haardt, A., 2000. Michail Bachtin - ein Phänomenologe der Intersubjektivität? (Eröffnungsvortrag des 9. Inter-nationalen Bachtinkongresses, Berlin, Freie Universität, 25.-29.7.1999). In: *Phänomenologi-sche Forschungen*. Neue Folge Bd. 5. Freiburg/München: Alber, s. 217-229.
- Haardt, A., 2006. Die Frage nach den Anderen bei Michail Bachtin und Simon Frank. Zur Rezeption der Phänomenologie Max Schelers in Rußland. In: Eimermacher, K., Volpert, A. (eds.): *Stürmische Aufbrüche und enttäuschte Hoffnungen. Russen und Deutsche in der Zwischenkriegszeit*. München, s. 559-612.
- Haardt, A., Plotnikov, N. (eds.), 2007. *Персональность. Язык философии в русско-немецком диалоге [Personalität. Die Sprache der Philosophie im deutsch-russischen Dialog]*. Moskva: Модест Колеров.
- Haardt, A. – Plotnikov, N. (eds.), 2008. *Diskurse der Personalität. Die Begriffsgeschichte der >Person< aus deutscher und russischer Perspektive*. München: Wilhelm Fink Verlag.
- Haardt, A., 2009. Shpet's „Aesthetic Fragments“ and Sartre's Theory of Literature. In: Tihanov, G. (ed.): *Gustav Shpet's Contribution to Philosophy and Cultural Theory*. West Lafayette, Purdue University Press, s. 169–178.
- Haardt, A. – Plotnikov, N. (eds.), 2012. *Gesicht statt Maske. Philosophie der Person in Russland*. (Reihe: Syneidos. Deutsch-russische Studien zur Ideengeschichte. Bd. 1). Berlin, Münster: Lit-Verlag.
- Hansen-Löve, A., 1993. Zur Periodisierung der russischen Moderne. Die „dritte Avantgarde“. *Wiener slawistischer Almanach*, č. 32, s. 207–264.

- Hansen-Löve, A., 2001. *Русский формализм. (Der russische Formalismus. Methodologische Rekonstruktion seiner Entwicklung aus dem Prinzip der Verfremdung.)* (přel. C. A. Romaško). Moskva: Языки русской культуры.
- Hansen-Löve, A., 2005. Im Namen des Todes: Endspiele und Nullformen der russischen Avantgarde. In: Groys, B. – Hansen-Löve, A.: *Am Nullpunkt. Positionen der russischen Avantgarde*. Frankfurt: Suhrkamp.
- Heidegger, M., 1965. Hölderlin a podstata básnictví. Přel. V. Bohmová-Linhartová, J. Patočka. *Tvář*, č. 1, s. 18–23.
- Heidegger, M., 1981. *Erläuterungen zu Hölderlins Dichtung. Gesamtausgabe 4*. F.-W. von Hermann, ed. Frankfurt a. M.: Vittorio Klostermann.
- Heidegger, M., 1985. *Unterwegs zur Sprache. Gesamtausgabe 12*. F.-W. von Hermann, ed. Frankfurt a. M.: Vittorio Klostermann.
- Heidegger, M., 1987. *Zillikoner Seminare. Protokolle. Gespräche. Briefe Martin Heidegger*. Frankfurt a. M.: Vittorio Klostermann.
- Heidegger, M., 1996. *Bytí a čas*. Přel. I. Chvatík, P. Kouba, M. Petříček, J. Němec. Praha: OIKOYMENH.
- Heidegger, M., 2001. Gelassenheit – Zdrženlivá uvolněnost. Přel. J. Michálek. *Filosofický časopis*, č. 49, s. 71–79.
- Heidegger, M., 2006. *Básnický bydlí člověk*. Přel. I. Chvatík. Praha: OIKOYMENH.
- Heidegger, M., 2013. *Věk obrazu světa*. Přel. I. Chvatík. Praha: OIKOYMENH.
- Holstein, 1975. *Roman Jakobsons phänomenologischer Strukturalismus*. Frankfurt am M.: Suhrkamp.
- Holstein, E., 1976: *Linguistik, Semiotik, Hermeneutik*. Frankfurt am M.: Suhrkamp.
- Husserl, E., 1968a. *Karteziánské meditace*. Přel. M. Bayerová. Praha: Svoboda.
- Husserl, E., 1968b. *Logische Untersuchungen*. Tübingen: Max Niemeyer.
- Husserl, E., 1973. *Zur Phänomenologie der Intersubjektivität. Texte aus dem Nachlass 2. 1921–1928*. E. Kern, ed., Hague: Martinus Nijhoff.
- Husserl, E., 1996a. *Krise evropských věd*. Přel. O. Kuba. Praha: Academia.
- Husserl, E., 1996b. *Přednášky k fenomenologii vnitřního časového vědomí*. Přel. V. Špalek, W. Hansel. Praha: FF UK.
- Husserl, E., 2004. *Ideje k čisté fenomenologii a fenomenologické filosofii 1*. Přel. A. Rettová, P. Urban. Praha: OIKOYMENH.
- Husserl, E., 2006. *Ideje k čisté fenomenologii a fenomenologické filosofii 2*. Přel. E. Kohák, M. Novák, A. Rettová, P. Urban, H. Janoušek. Praha: OIKOYMENH.
- Ingarden, R., 1967. *O poznávání uměleckého díla*. Přel. H. Jechová. Praha: ČS.
- Ingarden, R., 1989. *Umělecké dílo literární*. Přel. A. Mokrejš. Praha: Odeon.
- Iser, W., 1971. *Proces čtení ve fenomenologickém pohledu*. Přel. P. A. Bílek. *Aluze*, č. 2, s. 106–118.
- Iser, W., 1974. *The implied reader*. London: The Johns Hopkins Press.
- Iser, W., 2009. *Jak se dělá teorie*. Přel. P. Onufer. Praha: Karolinum.
- Jakobson, R., 1921. *Новейшая русская поэзия*. Praha: [s. n.].

- Jakobson, R., 1923. *О чешском стихе преимущественно с сопоставлением с русским*. Москва – Берлин: [s. n.].
- Jakobson, R., 1996. Московский лингвистический кружок. *Philologica*, č. 5/7, s. 361–379.
- Kenigsberg, M. M., 1994. Из стихологических этюдов. *Philologica*, č. 1/2, s. 149–185.
- Kouba, Pavel, 1992. Nietzsche dnes. In: F. Nietzsche. *Radostná věda*. Praha: Československý spisovatel.
- Kouba, Pavel, 2001. *Smysl konečnosti*. Praha: OIKOYMENH.
- Kouba, Pavel, 2006. *Nietzsche*. Praha: OIKOYMENH.
- Kubalnik, S. A., 2011. Художественная феноменология Чехова. In: Образовательный портал Слово. www.portal-slovo.ru. Poslední přístup: 22. 6. 2015.
- Kubíček, T., 2014. *Dvoji domov Jana Čera*. Brno: Host.
- Kuhn, T. S., 2008. *Struktura vědecký revolucí*. Přel. T. Jeníček. Praha: OIKOYMENH.
- Landgrebe, L., 2004. The Problem of Passive Constitution. In: *Phenomenology: Critical Concepts 1*. London: Routledge, s. 23–36.
- Lawall, S. N., 1968. *Critics of Consciousness: The Existential Structures of Literature*. Cambridge: Harvard University Press.
- Lehcier, V. L., 2003. О влиянии феноменологии Ф. Brentano и Эд. Гуссерля на интуитивизм Н. Лосского. *Filosofia*, č. 3, s. 7–13.
- Losev, A. F., 1984. *Dějiny estetických kategorií*. Přel. D. Hodrová. Praha: Odeon.
- Losev, A. F., 1994. *Проблема художественного стиля*. Киев: Collegium.
- Losev, A. F., 1995a. *Диалектика художественной формы*. In: A. F. Losev. *Форма. Стель. Выражение*. Москва: Мысль.
- Losev, A. F., 1995b. *Строение художественного мироощущения*. In: A. F. Losev. *Форма. Стель. Выражение*. Москва: Мысль.
- Losev, A. F., 1998. *Эстетика возрождения*. Москва: Мысл.
- Losev, A. F., 2009. *Философия имени*. Москва: Академический проект.
- Losskij, N. O., 1906. *Интуитивная философия Бергсона*. Москва: [s. n.].
- Losskij, N. O., 1914. *Обоснование интуитивизма*. СПб: [s. n.].
- Losskij, N. O., 1917. Мир как органическое целое. *Вопросы философии и психологии*, č. 126 (I), s. 87–98, č. 127 (II), s. 99–152, č. 128 (III), s. 203–243, č. 129 (IV), s. 345–387.
- Losskij, N. O., 1968. *Воспоминания. Жизнь и философский путь*. München: Wilhelm Fink Verlag.
- Losskij, N. O., 1991. Трансцендентально-феноменологический идеализм Гуссерля. *Logos*, č. 1, s. 132–147.
- Losskij, N. O., 1998. *Мир как осуществление красоты*. Москва: Традиция.
- Losskij, N. O., 2000. *Filozofia intuitivizmu*. Přel. R. Puchala, P. Mornár. Bratislava: Christiania.
- Losskij, N. O., 2004. *Dějiny ruské filosofie*. Přel. A. Černošous. Velehrad: Refugium.

- Losskij, N. O., 2009. *Dostojevskij a jeho křesťanský svetonáhled*. Přel. A. Červeňák. Bratislava: Spolek slovenských spisovatelův.
- Liotard, J. F., 1995. *Fenomenologie*. Přel. M. Hanáková. Praha: Victoria Publishing.
- Magliola, R. R., 1977. *Phenomenology and Literature*. West Lafayette: Purdue University Press.
- Mathauser, Z., 1989. *Metodologické meditace*. Brno: Blok.
- Mathauser, Z., 1995. *Mezi filosofií a poezií*. Praha: Filosofia.
- Mathauser, Z., 1999. *Estetika racionálního zření*. Praha: Karolinum.
- Mathauser, Z., 2006. *Básnivé nápovědy Husserlovy fenomenologie*. Praha: Filosofia.
- Mathauser, Z., 2006a. Pražská škola – avantgarda – fenomenologie. In: S. Fedrová, ed. *Otázky českého kánonu*. Praha: ÚČL AV ČR, s. 257–264.
- Mathauser, Z., 2006b. K historismu v Husserlově Krizi a k transcendentální vizi. *Svět literatury*, č. 34, s. 39–52.
- Mathauser, Z., 2009. Vzpomínka na Jana Patočku. *Aluze*, č. 2, s. 93–98.
http://aluze.cz/2009_02/Aluze_2009_2.pdf. Poslední přístup: 22. 6. 2015.
- Mazajeva, O. G., ed., 2003. *Творческое наследие Густава Густавовича Шпета в контексте философских проблем формирования историко-культурного сознания*. Томск: Томский университет.
- Mink, L. O., 1970. History and Fiction as Modes of Comprehension. *New Literary History*, č. 1, s. 541–558.
- Mukařovský, J., 1938. Genetika smyslu v Máchově poesii. In: *Torso a tajemství Máchova díla*. Praha: F. Borový, s. 13–110.
- Mukařovský, J., 1948. *Kapitoly z české poetiky* 3. Praha: Svoboda.
- Mukařovský, J., 1991. Příklad poezie: k otázce trvalé platnosti Máchova díla. Praha: Pražská imaginace.
- Muratov, A. B., 2005. *Методологические идеи Б. М. Энгельгардта*. In: *Феноменология и теория словесности*. Москва: НЛО.
- Novák, A., 2009. *Být napřed všemu odloučení. Fenomenologická interpretace Elegií z Duina R. M. Rilka*. Praha: Togga.
- Oliva, A. M., 2012. Влияние идей феноменологии на понятие «дискурсивного взаимодействия» бахтинского диалогич кружка. Přel. D. G. Lachuti. In: *Вопросы философии*. www.vphil.ru. Poslední přístup: 11. 3. 2012.
- Patočka, J., 1966. *Husserlova fenomenologická filosofie*. Praha: Univerzita Karlova.
- Patočka, J., 1966b. *Epičnost a dramatičnost*.
http://www.ajp.cuni.cz/index.php/Epi%C4%8Dnost_a_dramati%C4%8Dnost. Poslední přístup: 22. 6. 2015.
- Patočka, J., 1975. Epoché und Reduktion. In: A. J. Bucher, H. Drüe, T. M. Seebohm, edd. *Bewusst-sein*. Bonn: Bouvier, s. 75–85.
- Patočka, J., 1992a. *Přirozený svět jako filosofický problém*. Praha: Československý spisovatel.

- Patočka, J., 1992b. *Evropa a doba poevropská*. Přel. V. Koubová. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Patočka, J., 1999. *Platón a Evropa*. In: J. Patočka. *Péče o duši* 2. I. Chvatík, P. Kouba, eds. Praha: OIKOYMENH, s. 149–355.
- Patočka, J., 2002. *Péče o duši* 3. I. Chvatík, P. Kouba, eds. Praha: OIKOYMENH.
- Patočka, J., 2003. *Úvod do fenomenologické filosofie*. Praha: OIKOYMENH.
- Patočka, J., 2004a. *Umění a čas* 1. I. Chvatík, D. Vojtěch, eds. Praha: OIKOYMENH.
- Patočka, J., 2004b. *Umění a čas* 2. I. Chvatík, D. Vojtěch, eds. Praha: OIKOYMENH.
- Patočka, J., 2009. *Fenomenologické spisy* 2. I. Chvatík, J. Frei, eds. Praha: OIKOYMENH.
- Patočka, J., 2015. Studie o času. Rukopisná verze, nepublikováno. Součást archivního svazku „Studie o čase“, Archiv Jana Patočky.
- Petříček, M., 2004. Hranice a limity textu. *Česká literatura*, č. 4, s. 528–539.
- Petříček, M., 2006. Svět jako analogon obrazu. *Svět literatury*, č. 33, s. 33–38.
- Plotnikov, N., 2008. Anthropologie versus Geschichte. Gustav Špets Konzeption einer hermeneutischen Wissenschaftstheorie im Kontext seiner Dilthey-Rezeption. In: G. Kühne-Bertram, F. Rodi, edd. *Dilthey und die hermeneutische Wende in der Philosophie*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, s. 187–204.
- Popper, K., 1972. *Objective Knowledge*. Oxford: Clarendon Press.
- Popper, K., 2002. *The Logic of Scientific Discovery*. London: Routledge.
- Poulet, G., 1959. *Studies in human time*. New York: Harper & brother.
- Poulet, G., 1969. Phenomenology of Reading. *New Literary History*, č. 1, s. 53–68.
- Poulet, G., 1984. *Exploding Poetry. Baudelaire/Rimbaud*. Přel. F. Meltzer. Chicago: The University of Chicago Press.
- Ricoeur, P., 2000. *Čas a vyprávění* 1. Přel. M. Petříček, V. Dvořáková. Praha: OIKOYMENH.
- Ricoeur, P., 2001. *Filosofie vůle* 1. Přel. J. Čapek. Praha: OIKOYMENH.
- Ricoeur, P., 2002. *Čas a vyprávění* 2. Přel. M. Petříček, V. Dvořáková. Praha: OIKOYMENH.
- Ricoeur, P., 2004. *Úkol hermeneutiky*. Přel. A. Kliková. Praha: Filosofia.
- Samojkina, A. A., 2001. *Русская феноменология*. Nepublikovaná disertační práce.
- Sartre, J.-P., 1983. *Imagination: A Psychological Critique*. Michigan: University of Michigan Press.
- Sartre, J.-P., 2006. *Vědomí a existence*. Přel. M. Petříček, J. Čapek. Praha: OIKOYMENH.
- Sartre, J.-P., 2006. *Bytí a nicota*. Přel. O. Kuba. Praha: OIKOYMENH.
- Schapp, W., 1976. *Geschichten verstrickt*. Wiesbaden: Heymann.
- Schmid, H., 1986. Postmodernism in Russian Drama. In: Fokkema – Bertens (eds.) *Approaching Postmodernism*. Amsterdam: John Benjamins, s. 157–184.
- Schmid, H., 1991. „Třífázový model“ českého literárněvědného strukturalismu. *Česká literatura*, č. 3, s. 193–219.
- Schmid, H. 1993. Gustav Špets Entwurf einer hermeneutischen Literaturgeschichtsschreibung. *Wiener Slawistischer Almanach*, č. 32, s. 33-68.

- Schmid, H. 1996. Gustav Špets Theatertheorie im Kontext der historischen Avantgarde der Künste. *Balagan*. č. 1/2. s. 88–116.
- Schmid, H., 2011. *Struktury a funkce. Výbor ze studií 1989–2009*. Přel. V. Čadský et al. Praha: Karolinum.
- Schmid, W., 1976. Formästhetische Inhaltsauffassungen im slavischen funktionalismus. In: Matejka, L. (ed.). *Sound Sign and Meaning. Quinquagenary of the Prague Linguistic Circle*. Ann Arbor, s. 320–350.
- Schutz, A., 1962. *Collected Papers 1. Problem of Social Reality*. H. L. van Breda, M. A. Natanson, eds. The Hague: Nijhoff.
- Steinbock, A. J., 2004. Generativity and Generative Phenomenology. In: *Phenomenology: Critical Concepts 1*. London: Routledge, s. 270–303.
- Steiner, P., 1984. *Russian Formalism: A Metapoetics*. Ithaca: Cornell University Press.
- Steiner, P., 1993. Gustav Špet a pražská škola. Přel. M. Petříček. *Filosofický časopis*, č. 4, s. 596–606.
- Steiner, P., 2008. Mezi fenomenologií a futurismem. *Česká literatura*, č. 6, s. 769–785.
- Steiner, P., 2011. *Ruský formalismus*. Přel. F. A. Podhajský. Brno: Host.
- Svasjan, K. A., 2010. *Феноменологическое познание. Пропедевтика и критика*. Москва: Академический проект.
- Šalda, F. X., 1928/1963. Kritika a nekritika. In: F. X. Šalda. *Kritické projevy 13*. Praha: Československý spisovatel, s. 207–216.
- Šapir, M. I., 1994. Кенигсберг и его феноменология стиха. *Russian Linguistics*, č. 1, s. 73–115.
- Šapir, M. I., 2001. Московский лингвистический кружок (1915–1924). In: V. P. Skulačev ed. *Российская наука на заре нового века: Сборник научно-популярных статей*. Москва: Научный мир, s. 457–464.
- Ščedrina, T. G., 2006. *Густав Шпет и современная философия гуманитарного знания*. Москва: Языки славянских культур.
- Ščedrina, T. G., 2007. Идеи Густава Шпета в контексте феноменологической эстетики. In: G. G. Špet. *Искусство как вид знания*. Москва: РОССПЕН, s. 5–17.
- Ščedrina, T. G., ed., 2010. *Густав Шпет и его философское наследие: у истоков семиотики и структурализма*. Москва: РОССПЕН.
- Šijan, Anna, 2004. Проблемы феноменологической эстетики в работах русских философов первой трети XX века. *Доџа/ДОКСА*, č. 6 (Мова, текст, культура), s. 326–334.
- Špet, G. G., 1922. *Очерки русской философии*. Петроград: Колос.
- Špet, G. G., 1989. *Эстетические фрагменты*. Москва: Правда.
- Špet, G. G., 1990. *Герменевтика и ее проблемы*. *Журнал Контекст*, s. 231–267.
- Špet, G. G., 2005a. *Явление и смысл: Феноменология как основная наука и ее проблемы*. In: *Философско-психологические труды*. Москва: Наука, s. 308–416.

- Špet, G. G., 2005b. *Введение в этническую психологию*. In: *Философско-психологические труды*. Москва: Наука, s. 3–71.
- Špet, G. G., 2006. *Внутренняя форма слова*. Москва: URSS.
- Tze-Wan Kwan, 2004. Husserl's Concept of Horizont. In: *Phenomenology: Critical Concepts 1*. London: Routledge, s. 304–338.
- Vašíček, Z., 1996. *Přijetí podmínek*. Praha: Torst.
- Vašíček, Z., 2012. *Jak se dělají filosofie*. Praha: Triáda.
- Volkov, N. N., 1965. *Цвет в живописи*. Москва: Искусство.
- Volkov, N. N., 2000. Что такое метафора. In: I. M. Čubarov, ed. *Антология феноменологической философии в России 2*. Москва: Голос, s. 92–145.
- Waldenfels, B., 1998. *Znepokojivá zkušenost cizího*. Přel. J. Čapek. Praha: OIKOYMENH.
- Žinkin, N. I., 1985. Проблема художественного образа в искусствах. *Серия литературы и языка* 44, č. 1, s. 73–82.
- Žinkin, N. I., 1998. *Язык. Речь. Творчество*. Москва: Лабиринт.
- Žinkin, N. I., 2000. Вещь. Проблема эстетических форм. In: I. M. Čubarov, ed. *Антология феноменологической философии в России 2*. Москва: Голос, s. 160–216.